

© Vijeće Evrope/Evropski sud za ljudska prava, 2015. Ovaj prevod finansiran je uz podršku Zakladnog fonda za ljudska prava Vijeća Evrope (www.coe.int/humanrightstrustfund). Ovaj prevod nije obavezujući za Sud. Za više informacije pogledajte napomenu o autorskim pravima na kraju ovog dokumenta.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2015. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court. For further information see the full copyright indication at the end of this document.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme 2015. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pur les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour. Pour plus de renseignements veuillez lire l'indication de copyrights/droits d'auteur à la fin du présent document.

Informativna bilješka o sudskoj praksi Suda br. 181

Januar 2015.

Elberte protiv Latvije - 61243/08

Presuda 13.1.2015. [Odjel IV]

Član 3.

Ponižavajuće postupanje

Duševna patnja uzrokovana podnositeljici predstavke uzimanjem tkiva sa njezinog pokojnog supruga bez njezinog znanja ili pristanka: *povreda*

Član 8.

Član 8., stav 1.

Poštivanje privatnog života

Nejasnoće u domaćem pravu u pogledu pristanka bližih srodnika o uzimanju tkiva s mrtvih tijela: *povreda*

Činjenice – Nakon smrti supruga podnositeljice predstavke u saobraćajnoj nesreći, tokom obdukcije u forenzičkom centru s njegovog tijela je uzet dio tkiva koji je upućen jednoj farmaceutskoj kompaniji u Njemačkoj s namjerom da se od njega naprave bio-implantati u skladu sa sporazumom kojeg je odobrila država. Kada je tijelo po okončanju obdukcije vraćeno podnositeljici predstavke, noge pokojnika su bile svezane. Podnositeljica predstavke je o uzimanju tkiva saznala tek dvije godine kasnije, tokom krivične istrage o navodnom široko rasprostranjenom uzimanju tkiva i organa sa leševa. Međutim, zbog isteka rokova krivično gonjenje nikada nije pokrenuto.

Pravo – Član 8: Propust domaćih vlasti da osiguraju pravne i praktične uvjete podnositeljici predstavke da izrazi svoje želje u vezi sa uzimanjem tkiva sa tijela njezinog pokojnog supruga predstavljalo je miješanje u njezino pravo na poštivanje privatnog života.

Što se tiče zakonitosti tog miješanja, postavlja se pitanje je li domaće zakonodavstvo bilo dovoljno precizno formulirano i je li osiguralo adekvatnu pravnu zaštitu protiv proizvoljnosti u slučaju nepostojanja relevantnih administrativnih propisa.

Što se tiče prvog aspekta, domaće vlasti se nisu složile oko opsega domaćeg zakonodavstva jer su forenzički centar i sigurnosna policija smatrali da postoji sistem "pretpostavljenog pristanka" dok su istražitelji smatrali da latvijski pravni sistem počiva na konceptu "pristanak obaviještene stranke", gdje je uzimanje dozvoljeno samo uz pristanak donatora (dat tokom života) ili njegovih, odnosno njezinih srodnika. Dok je sigurnosna policija prihvatila tumačenje tužilaca i odlučila da je bilo neophodno pribaviti pristanak podnositeljice predstavke, rok za pokretanje krivičnog postupka je istekao.

Neslaganje među relevantnim tijelima neminovno ukazuje na nedostatnu jasnoću. Naime, premda latvijsko pravo nastoji postaviti pravni okvir za davanje pristanka ili odbijanje uzimanja tkiva, ne postoji jasna definicija opsega odgovarajućih obaveza ili diskrecije koja je data stručnjacima ili drugim organima u tom pogledu. Sud je utvrdio da relevantni evropski i međunarodni materijali o ovoj temi poseban značaj pridaju utvrđivanju stavova srodnika kroz razumne upite. Načelo zakonitosti, također, zahtijeva da države osiguraju pravne i praktične uvjete za provedbu svojih zakona. Međutim, podnositeljica predstavke nije bila obaviještena o tome kako i kada, kao najbliža srodnica, može ostvariti svoja prava niti joj je dato bilo kakvo objašnjenje.

Kada je riječ o tome je li domaće pravo osiguralo adekvatnu pravnu zaštitu od proizvoljnosti, bilo je važno, s obzirom na veliki broj osoba sa kojih je tkivo uzeto, uspostaviti odgovarajući mehanizam kojim će se ostvariti ravnoteža između prava srodnika da izraze svoje želje i široke diskrecije koja je data stručnjacima koji po vlastitom nahođenju uzimaju tkivo, što međutim nije bio slučaj. U odsustvu upravnog ili pravnog propisa o ovoj stvari, podnositeljica predstavke nije mogla pretpostaviti kako će ostvariti svoje pravo izražavanja želje u vezi sa uzimanjem tkiva sa tijela njenog pokojnog muža.

Prema tome, miješanje u njezino pravo na poštivanje privatnog života nije bilo u skladu sa zakonom u smislu člana 8., stav 2.

Zaključak: povreda (jednoglasno).

Član 3. (*materijalni aspekt*): Patnja podnositeljice predstavke bila je veća od one koja je nastala uslijed gubitka bliskog člana porodice. Podnositeljica predstavke se duži vremenski period morala nositi sa neizvjesnošću, tjeskobom i patnjom, ne znajući koji organi ili dijelovi tkiva su uzeti, na koji način i u koje svrhe. Nakon pokretanja opće istrage, podnositeljica predstavke je ostavljena duži vremenski period da razmišlja o razlozima zbog kojih su noge njezinog pokojnog supruga bile svezane kada joj je tijelo vraćeno na ukop. Zapravo, o prirodi i količini uzetog tkiva saznala je tek tokom postupka pred Evropskim sudom.

Nejasnoće u regulatornom okviru u dijelu koji se tiče zahtjeva za dobivanjem pristanka mogle su samo dodatno pojačati njenu patnju, ako se u obzir uzme nametljiva priroda radnji poduzetih na tijelu njezinog supruga i propust organa vlasti da se tokom krivične istrage usaglasa oko toga jesu li postupali zakonito kada su uzimali tkivo i organe sa leševa.

Konačno, nikada nije pokrenut krivični postupak u kojem bi se utvrdilo mogu li se radnje organa vlasti, s obzirom na propise i nejasnoće, zaista smatrati zakonitim. Podnositeljici predstavke je, prema tome, bila uskraćena zadovoljština za povredu njezinih ličnih prava u vezi sa veoma osjetljivim aspektom njezinog privatnog života, odnosno prava da pristane na ili da uskrati uzimanje tkiva sa tijela njenog pokojnog supruga.

U specijaliziranoj oblasti transplantacije organa i tkiva vlada zajedničko stajalište da se sa ljudskim tijelom mora postupati s poštovanjem čak i nakon smrti. I

zaista, međunarodni ugovori, uključujući i Konvenciju o ljudskim pravima i biomedicini, te dopunski protokol, izrađeni su sa namjerom da zaštite prava donatora organa i tkiva, kako živih tako i umrlih. Štaviše, poštivanje ljudskog dostojanstva predstavlja sastavni dio same suštine Evropske konvencije. Shodno tome, patnja uzrokovana podnositeljici predstavke nesumnjivo je predstavljala ponižavajuće postupanje.

Zaključak: povreda (jednoglasno).

Član 41: 16,000 eura u odnosu na nematerijalnu štetu.

(Vidi također *Petrova protiv Latvije*, 4605/05, 24. juni 2014., [Informativna bilješka 175](#); *Svinarenko i Slyadnev protiv Rusije* [GC], 32541/08 i 43441/08, 17. juli 2014., [Informativna bilješka 176](#); *Salakhov i Islyamova protiv Ukrajine*, 28005/08, 14. mart 2013., [Informativna bilješka 161](#); i Informativni list o [zdravlju](#))

© Vijeće Evrope /Evropski sud za ljudska prava
Ovaj sažetak Registrara nije obavezujući za Sud.

Kliknite ovdje za [Informativne bilješke o sudskoj praksi](#)

© Vijeće Evrope/Evropski sud za ljudska prava, 2015.

Službeni jezici Evropskog suda za ljudska prava su engleski i francuski. Ovaj prevod je finansiran uz podršku Zakladnog fonda za ljudska prava Vijeća Evrope (www.coe.int/humanrightstrustfund). Ovaj prevod nije obavezujući za Sud i Sud nije odgovoran za njegovu kvalitetu. Prevod se može preuzeti iz HUDOC baze podataka sudske prakse Evropskog suda za ljudska prava (<http://hudoc.echr.coe.int>) ili iz bilo koje druge baze podataka sa kojom je Sud podijelio. Prevod se može umnožavati u nekomercijalne svrhe pod uvjetom da se navede puni naziv predmeta, zajedno sa naznakom autorskih prava i referencom na Zakladni fond za ljudska prava. Ukoliko se bilo koji dio ovog prevoda namjerava koristiti u komercijalne svrhe, kontaktirajte publishing@echr.coe.int.

© Council of Europe/European Court of Human Rights 2015.

The official languages of the European Court of Human Rights are English and French. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court nor does the Court take any responsibility for the quality thereof. It may be downloaded from the HUDOC case-law database of the European Court of Human Rights (<http://hudoc.echr.coe.int>) or from any other database with which the Court has shared it. It may be reproduced for non-commercial purposes on condition that the full title of the case is cited, together with the above copyright indication and reference to the Human Rights Trust Fund. If it is intended to use any part of this translation for commercial purposes, please contact publishing@echr.coe.int.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme 2015.

Les langues officielles de la Cour européenne des droits de l'homme sont le français et l'anglais. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour et celle-ci décline toute responsabilité quant à sa qualité. Elle peut être téléchargée à partir de HUDOC, la base de jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme (<http://hudoc.echr.coe.int>), ou de toute autre base de données à laquelle HUDOC l'a communiquée. Elle peut être reproduite à des fins non commerciales, sous réserve que le titre de l'affaire soit cité en entier et s'accompagne de l'indication de copyright ci-dessus ainsi que de la référence au Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme. Toute personne souhaitant se servir de tout ou partie de la présente traduction à des fins commerciales est invitée à le signaler à l'adresse suivante publishing@echr.coe.int.